

Factsheet: Scanauto voor handhaving milieu- en zero-emissiezones.

In de gemeente Tilburg is een pilot uitgevoerd met het handhaven van de milieuzone met behulp van een scanauto. Sinds 17 oktober 2022 wordt de scanauto ingezet voor de handhaving van de milieuzone voor vrachtwagens.

In deze factsheet worden kort het procesverloop en de resultaten van deze pilot gedeeld. Op basis van de resultaten van de pilot worden vervolgens conclusies getrokken over de inzet van scanauto's voor de handhaving van de Zero Emissiezone per 1 januari 2025.

1. Achtergrond

Deze pilot is in samenspraak met het Openbaar Ministerie uitgevoerd, omdat een dergelijke inzet van de scanauto niet eerder beproefd is. Het doel van het uitvoeren van deze pilot is om in samenspraak met het parket CVOM¹ te toetsen of de aanpak scanautohandhaving en het gevolgde proces voldoet en standhoudt bij een mogelijke beroepsprocedure.

De hoofdvraag van de pilot luidt: Kan de handhaving met de scanauto in de toekomst worden ingezet voor de handhaving van de zero-emissiezone?

Deze hoofdvraag is niet alleen relevant voor de gemeente Tilburg, maar alle gemeenten die een zero-emissiezone invoeren en overwegen dit te handhaven met de scanauto.

De toekomstige ZE-zone in Tilburg betreft het gebied binnen de ringbanen vergelijkbaar² met de huidige milieuzone voor vrachtverkeer. Via de Ringbanen kan op 39 locaties de ZE-zone worden ingerezen. De controle met (uitsluitend) vaste ANPR-camera's op alle locaties waar voertuigen de zero-emissie zone kunnen inrijden is financieel niet haalbaar. Vandaar dat de gemeente Tilburg op zoek is gegaan naar een meer flexibele inzet van camera's, zoals de inzet van de (bestaande) scanauto's.

De scanauto's in Tilburg rijden primair voor de controle en handhaving van het betaald parkeren (vooraf gedefinieerde routes) binnen het gebied waar de milieuzone geldt. De controle op de emissieklasse voor vrachtwagens kan daarom worden gezien als 'bijvangst'.

¹ Parket Centrale Verwerking Openbaar Ministerie.

² De zero-emissie zone zal worden uitgebreid met een deel van de Ringbaan-Oost (ten zuiden van het spoor) en de wijken Armhoef en Jerusalem.

2. Uitgangspunten pilot

De pilot scanautohandhaving is medio oktober 2022 gestart en na 1 jaar geëvalueerd. Ten aanzien van de handhaafstrategie zijn voor de pilot de volgende afspraken vastgelegd:

- Iedere eerste (geconstateerde) overtreding op een betreffend kenteken krijgt gedurende de pilot een waarschuwingsbrief. Recidive overtreders ontvangen een boete. In het handhavingsproces wordt rekening gehouden met een gebeurtenistijd van 7 dagen³.
- De huidige grens van de milieuzone Tilburg blijft gehandhaafd (Milieuzone emissieklasse 6 vracht).
- De inzet van de scanauto blijft primair voor de parkeerhandhaving; de routes van de scanauto worden niet aangepast voor handhaving milieuzone⁴. De scanauto controleert alleen voertuigen die zich bevinden in de milieuzone, zowel rijdende als geparkeerde voertuigen.
- De uitvoering van de handhaving wordt uitgevoerd door P1 binnen de bestaande (contact)afspraken.
- De bebording staat niet op de overtredersfoto. Op basis van het 'Beoordelingskader Digitale Handhaving' heeft de gemeente Tilburg zich daarom gecommitteerd aan het uitvoeren van een maandelijks bordenschouw.

De pilot wordt succesvol beschouwd als blijkt dat:

- Door een verhoogde pakkans de naleving van de milieuzone (toekomst: Zero Emissiezone) wordt vergroot.
- Het parket CVOM na afloop van de pilot akkoord kan gaan met de handhaving met de scanauto voor de Zero Emissiezone.
- Als handhaving via scanvoertuigen een kansrijk alternatief is voor handhaving met BOA's en/of flexibele ANPR-camera's (periodiek verplaatsbare camera's) voor handhaving van de zero-emissie zone per 2025.

³ Om een opéénstapeling van boetes te voorkomen is een gebeurtenistijd ingesteld van 7 dagen. Dit betekent dat na het opleggen van een sanctie (waarschuwing of boete) constateringen die in deze periode gedaan zijn niet worden betrokken in de handhaving (automatisch proces).

⁴ De zone voor betaald parkeren komt grotendeels overeen met huidige milieuzone én de toekomstige zero-emissiezone, zie kaart.

3. Uitkomsten pilot

Met de inzet van de scanauto ontstaat inzicht in het aantal gecontroleerde vrachtwagens (5) en eventuele acties (zoals sanctie) die daarop zijn uitgevoerd. Samengevat heeft de pilot de volgende resultaten opgeleverd:

- De scanauto scant maandelijks gemiddeld ruim 800 kentekens van vrachtwagens (RDW-categorie N2 en N3). Het totaal aantal vrachtvoertuigen in deze periode is niet bekend. Het gros van deze vrachtwagens is (voornamelijk rijdend) gecontroleerd op de invalswegen binnen de zone (zie afbeelding bijlage). De meeste scans zijn uitgevoerd op de doordeweekse dagen maandag, dinsdag en woensdag.
- Van het aantal gecontroleerde vrachtwagens voldoet 89,6% aan de (minimale) toegangseisen voor de milieuzone. Dit betekent minimaal emissieklasse 6 voor dieselmotoren, een andere brandstofsoort dan diesel of een ontheffing via het RVO.
- Van alle gecontroleerde vrachtwagens heeft 1,9% een ontheffing van de gemeente Tilburg.
- 8,5 % van alle gecontroleerde vrachtwagens is in overtreding. Bij een geconstateerde overtreding wordt een sanctie verzonden (waarschuwing of boete⁶).

4. Aandachtspunten handhavingproces

Ontheffingverlening

Het volledig geautomatiseerd exporteren van ontheffingen uit het zaakstelsel van de gemeente Tilburg heeft veel aandacht gevraagd. De dagelijkse export naar een sFTP-server, van waaruit de handhaafapplicatie de ontheffingen inleest, zijn in de beginperiode handmatig gecontroleerd door de BOA. De controles zijn ook later in het proces uitgevoerd, omdat een (klein) deel van de ontheffingen niet goed geëxporteerd werden. Gezien het lage aantal suspects (potentiële overtreders) heeft dit minimaal extra inspanning gekost.

Aanpak zero-emissie zone: Bij implementatie van de zero-emissie zone wordt hiervoor een nieuw proces ingericht, waarbij de ontheffingverlening wordt uitgevoerd door het Centraal Loket (uitvoerder RDW) en ontheffingen centraal worden geadmistreerd in het Nationaal Parkeer Register (NPR). Daarmee ontstaat één centrale landelijke administratie van ontheffingen in het Nationaal Parkeer Register (NPR). De beperkingen die zijn ondervonden tijdens de pilot met het uitwisselen van data tussen het zaakstelsel en de handhaafapplicatie zijn daarmee verholpen.

⁵ De data van de scanauto van de milieuzone handhaving is medio december 2022 beschikbaar gekomen in een BI-tool. Voor de analyse wordt gewerkt met data vanaf januari 2023 t/m oktober 2023.

⁶In de uitvoering van de handhaving is een gebeurtenistijd (6) afgesproken van 7 dagen. Dit wil zeggen dat een voertuig dat in een tijdbestek van 7 dagen opnieuw in de milieuzone wordt vastgesteld, niet opnieuw een sanctie ontvangt (coulance-maatregel). Van het totaal aantal geconstateerde overtredingen valt 5,5% van de registraties onder deze coulance. In 3,0% van de scans is een sanctie opgelegd (waarschuwing of boete).

Uitvoeren bordenschouw

Het schouwproces wordt uitgevoerd met een schouwapplicatie op de mobiele telefoon. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden zijn de BOA's geconfronteerd met locaties van borden (m.n. vooraankondigingsborden) die moeilijk handmatig te schouwen zijn, zoals op de middenbermen van de Ringbanen. Omdat de veiligheid van de medewerkers een aandachtspunt bleek wordt het schouwproces voor deze locaties vanuit een rijdend voertuig uitgevoerd.

Aanpak bordenschouw zero-emissie zone: Voor het CVOM is het van cruciaal belang dat het (maandelijks) uitvoeren van de bordenschouw volledig en correct wordt uitgevoerd. In het schouwproces moeten (relevante) vooraankondigingsborden worden betrokken. De gemeente Tilburg en P1 onderzoeken hoe de schouw efficiënter en veiliger kan worden uitgevoerd. Door het schouwproces te digitaliseren (m.b.v. camera's) bespaart de afdeling handhaving tijd en kunnen de BOA's veiliger hun werkzaamheden uit te voeren. De implementatie van dit proces vindt plaats in de tweede helft van 2024.

Conclusies en vervolg

Op basis van de resultaten van de pilot met de scanautohandhaving van de milieuzone worden de volgende conclusies getrokken:

- De handhaving met de scanauto is een goedlopend en efficiënt proces, zowel in het aantal uitgevoerde controles van vrachtwagens als de opvolging van overtreders door P1. Gedurende de pilot is gemiddeld 17 uur per maand besteed aan het handhavingsproces⁷. Er zijn in de uitvoering van de handhaving enkele operationele belemmeringen geconstateerd:
 - Een extra handhaving controle op de aanwezigheid van een ontheffing;
 - De uitvoerbaarheid van de maandelijkse bordenschouw.

Deze knelpunten worden met de handhaving van de zero-emissiezone verholpen.

- In een evaluatieoverleg met het parket CVOM zijn de volgende inzichten en informatie gedeeld:
 - Aan de technische eisen die het CVOM stelt aan deze handhaving met de scanauto wordt voldaan. Onder andere de eisen die worden gesteld aan de (kwaliteit van) de digitale foto-opnamen en eisen gesteld aan het proces, zoals de uitvoer van de maandelijkse bordenschouw en het voorkomen dat wordt gesanctioneerd bij een voortgezette handeling.
 - Van de oplegde beschikkingen is tot maart 2024 (nog) geen beroep ingesteld. De uitkomst van een mogelijke beroepsprocedure is daarom nog niet getoetst. De inzet van de scanauto voor handhaving van de milieuzone heeft veel parallellen met de handhaving van 'stilstaan op de stoep' (feitcode R315b), waarbij op basis van een waarneming (foto) wordt vastgesteld dat het voertuig zich op een plek bevond waar het niet mocht zijn. Deze wijze van handhaving met de scanauto is geaccepteerd en wordt op meerder plaatsen uitgevoerd.

⁷ Gemiddeld per maand ca. 5,5 uur aan de beeldbeoordeling, ca. 4 uur aan administratieve werkzaamheden en ca. 7,5 uur aan het uitvoeren van de bordenschouw.

Op basis van de resultaten van de uitgevoerde pilot is het parket CVOM-akkoord met het voortzetten van de inzet van de scanauto voor de handhaving van de milieuzone en de inzet voor de toekomstige zero-emissie zone in Tilburg.

Voorzetten handhaving scanauto bij invoering zero-emissie zone

Op basis van de resultaten van de pilot zal de gemeente Tilburg de handhaving van de zero emissiezone uitvoeren met de scanauto's. De scanauto's worden ingezet als 'flexibele' camera. Op strategische locaties worden vaste ANPR-camera's geplaatst die boven op de inzet van de scanauto's de pakkans vergroten, met als doel de naleving van de ZE-zone te verhogen.

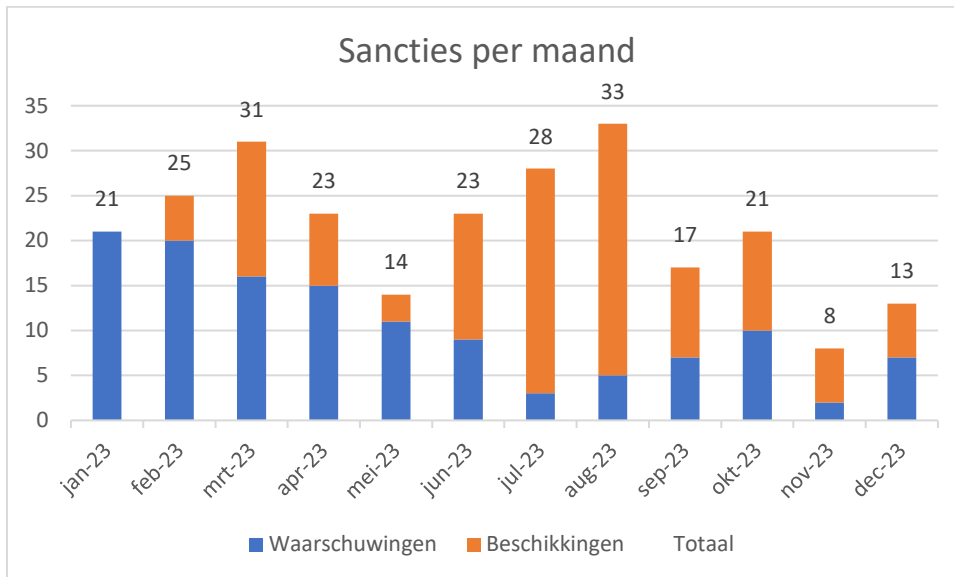
Advies voor andere ZE gemeenten

Het gebruik van een scanauto voor handhaving van de toekomstige zero-emissie zone is met name interessant voor gemeenten die al een scanauto hebben rijden in de gemeente (beperkte meerkosten). Voorwaarde voor de inzet van de scanauto voor handhaving in de ZE-zone is dat het scanvoertuig voldoende in de zone rondrijdt. Het betaald parkeergebied en de beoogde zero emissie zone moeten daarom zo veel mogelijk met elkaar overeenkomen als de scanauto primair wordt ingezet voor de handhaving op betaald parkeren.

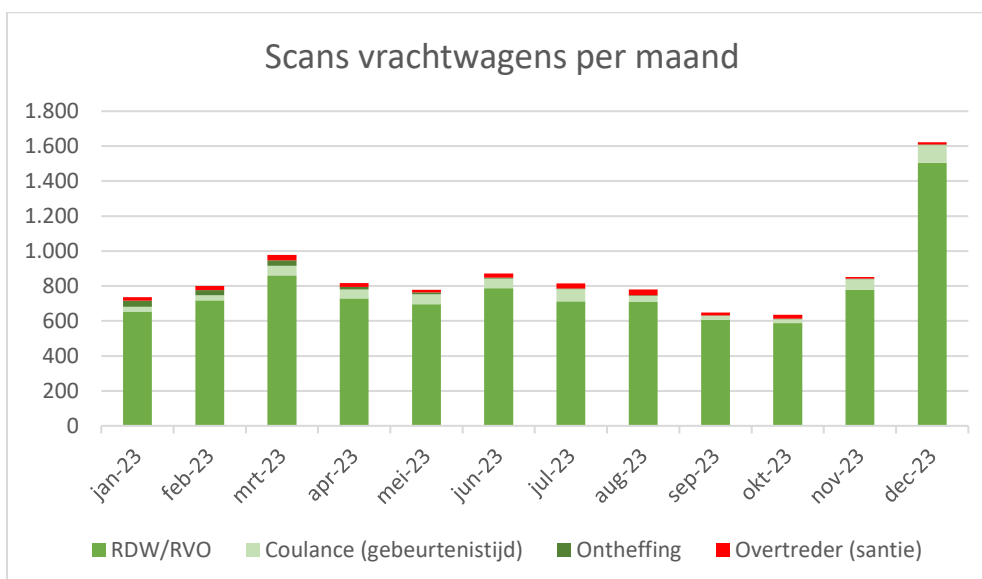
De pakkans bij inzet van enkel een scanauto is lager dan bij de inzet van camera's op toegangswegen. Een cordon aan (vaste) camera's rondom de zone zorgt voor nagenoeg 100% pakkans. De scanauto kan gezien worden als flexibele camera voor het vergroten van de pakkans. De gemeente dient een overweging te maken of de handhaafstrategie voldoet aan de doelstelling van de gemeente.

Van de opgelegde beschikkingen in Tilburg is nog geen beroepsprocedure gevoerd. De handhaving van een milieu-/Ze-zone laat zich in veel opzichten vergelijken met de inzet voor handhaven van 'stilstaan op de stoep' (R315b). De verwachting is daarom dat de inzet van de scanauto door de rechtbank zal worden geaccepteerd. Rijdt in jouw gemeente een scanauto voor de parkeerhandhaving en ben je nieuwsgierig naar de mogelijkheden om dit in te zetten voor handhaving van de ZE-zone? Vraag na wat voor mogelijkheden er zijn.

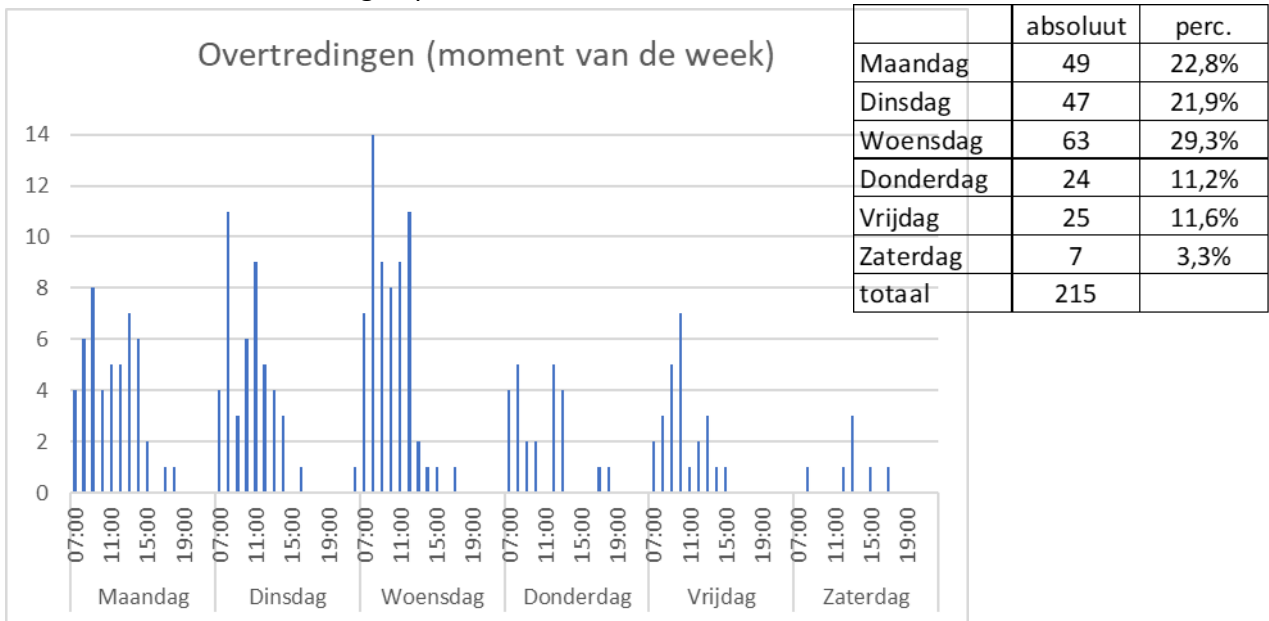
Overtredingen per maand

Scans per maand

Geconstateerde overtredingen per moment in de week

Overzicht uitgevoerd controles vrachtauto's (groen is een gescand voertuig die toegestaan is, rood is gescand voertuig die niet toegestaan is)

